

1. TEÓRIA POISTENIA

Poistné vzťahy sa v ekonomicky vyspelých krajinách spravidla uplatňujú prostredníctvom fungovania nasledovných poisťovacích systémov:

1. komerčné poistenie,

2. poistenie v sústave sociálneho zabezpečenia, napr.

- zdravotné poistenie,

- nemocenské poistenie,

- dôchodkové poistenie

1. **Systém komerčného poistenia** je založený na poistných vzťahoch, ktoré sú súčasťou súkromných financií. Do týchto vzťahov vstupujú komerčné poisťovne s cieľom ponúkať klientom požadované poisťovacie služby a dosiahnuť maximálny výsledok hospodárenia. Poisťovne časť dosahovaného zisku využívajú na ďalšie podnikateľské aktivity na finančnom trhu a časť získaných výnosov rozdeľujú v súlade s vopred stanovenými podmienkami v prospech svojich klientov.

2. **Systém poistenia v sústave sociálneho zabezpečenia občanov** je súčasťou verejných financií. V ekonomicky vyspelých krajinách je základom poisťovacieho systému štátu povinná účasť občanov v zdravotnom poistení, v nemocenskom poistení a v dôchodkovom poistení. Tento systém je z veľkej časti založený na neziskovom princípe. Do poistných vzťahov zo zákona vstupujú najmä špecializované verejnoprávne inštitúcie. Väčšina príjmov, ktoré tieto inštitúcie získavajú od občanov vo forme povinného poistného, nemôže byť použitá na podnikateľské aktivity a musí byť rozdelená v prospech klientov.

Podstatou poisťovacích systémov - systému komerčného poistenia a systému poistenia v sústave sociálneho zabezpečenia - je ochrana fyzických a právnických osôb pred nepriaznivým dopadom neočakávaných udalostí. Všeobecne je poistenie považované za jednu z možností finančného krytia rizika.

Základnou charakteristickou črtou **p o i s t e n i a** je prenos **r i z i k a**. Definície kategórie rizika sú súčasťou odbornej literatúry všeobecnej teórie riadenia rizika.

1. 1 Teoretické vymedzenie kategórie riziko

Pojem riziko je odvodené z arabského slova risk. Pôvodne označovalo priaznivé aj nepriaznivé udalosti v živote ľudí, v súčasnosti sa používa na označenie výlučne nepriaznivých udalostí

Kategória rizika, ako základná ekonomická kategória v poistení, je definovaná z rôznych hľadísk. Spoločným základom týchto definícií je chápanie rizika **ako neistoty spojenej s možným vznikom straty**. Neistota vyplýva zo skutočnosti, že spravidla vždy existuje možnosť negatívnej odchýlky skutočného stavu od predpokladaného.

Hlavným cieľom riadenia rizika je racionálne zvládnutie nepriaznivých situácií s cieľom ochrániť ľudské, prírodné, fyzické a finančné zdroje, a tým zabrániť stratám. Niektoré straty sa dajú nahradiť, napríklad straty na majetku. Na druhej strane sú aj straty, ktoré sa nedajú ničím nahradiť, napríklad strata zdravia, strata života. Straty sa vzťahujú tak na fyzické ako i právnické osoby. Nositeľmi rizík teda sú:

- **domácnosti** (jednotlivci, skupiny osôb, rodiny),
- **podniky** (súkromné, verejné),
- **iné organizácie** (napr. združenia),
- **územné celky** (štát, krajina, obec).

Komerčná poisťovňa pri posudzovaní rizika, ktoré preberá do poistenia, vždy skúma povahu rizík a analyzuje zákonitosti, ktoré tieto riziká ovplyvňujú. Na rozdiel od všeobecnej teórie manažmentu rizika sa komerčné poisťovníctvo zameriava na riziká a problémy spojené len s **poistiteľnými rizikami**. Podmienky pre poistiteľné riziká obsahuje schema č. 1. ¹

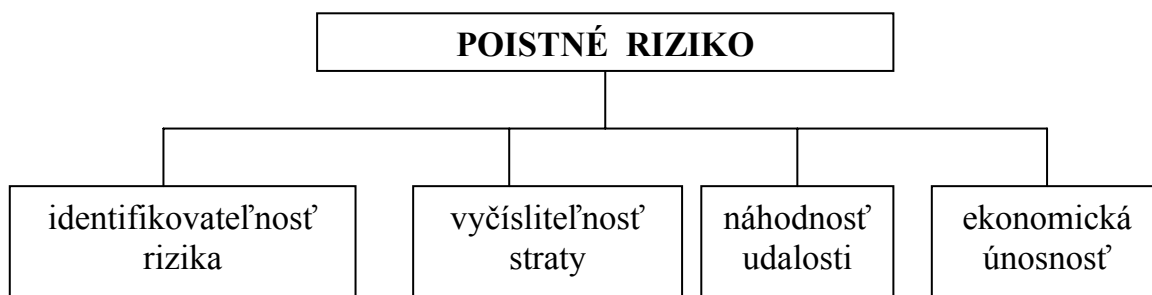

Schéma č. 1: Podmienky pre poistiteľné riziká

¹ Majtánová, A. a kol : Poisťovníctvo. Bratislava, EKONÓM, 2005, str. 52

Identifikovateľnosť rizika patrí medzi základné podmienky poistiteľnosti rizika. To znamená, že je nevyhnutné poznať príčinu nepriaznivej udalosti, ktorej strata má byť krytá poistením. V poistnej zmluve musí byť uvedené jednoznačne identifikované riziko a aj výška krytia prípadnej straty prostredníctvom poistenia.

Náhodnosť a tým nepredvídateľnosť je nevyhnutným atribútom poistenia tak z hľadiska času ako i z hľadiska výskytu nepriaznivej situácie. Keby bolo isté, že nepriaznivá udalosť istotne nastane a táto by sa stala predmetom poistenia, vyvolalo by to neadekvátne vysoké nároky na poistné plnenia. Alebo naopak, urobilo sa v danom čase všetko pre to, aby nepriaznivá udalosť nenastala a poistenie by tak stratilo svoje opodstatnenie. Z uvedeného vyplýva, že **poistiteľné sú len tie riziká, u ktorých jednoznačne nie je isté, či vôbec nastanú a zároveň nie je isté, kedy nastanú**. Jedinou výnimkou z tohto pravidla je životné poistenie, ktoré vychádza z biologických zákonitostí, t.j. že smrť určite nastane. Atribút náhodnosti je aj v životnom poistení zachovaný v otázke času, pretože nie je isté, kedy smrť nastane.

Podmienka **vyčísliteľnosti straty**, ktorú spôsobila poistná udalosť znamená, že poistiť je možné len také udalosti, u ktorých straty je možné jednoznačne kvantifikovať. Ak by táto podmienka nebola splnená, tak v prípade výskytu poistnej udalosti by sa nevedelo, aká má byť výška poistného plnenia.

Ekonomická únosnosť poistenia príslušného rizika musí byť splnená tak z pohľadu poisťovne ako i z pohľadu klienta. To znamená, že poistenie z hľadiska dlhodobého nemôže byť ani pre jednu zo zmluvných strán nevýhodné. Na jednej strane klient akceptuje len takú výšku ceny za poistenie, ktorá je porovnateľná z hľadiska jeho nákladov na alternatívne spôsoby znižovania rizika, na druhej strane komerčná poisťovňa ako podnikateľský subjekt preberá len tie riziká, ktoré sú plošne a časovo vyrovnané. Komerčná poisťovňa pri stanovení ceny za poistenie navyše kalkuluje aj so ziskom.

Z uvedených základných podmienok pre riziko a zo samotného charakteru poistenia vyplýva, že predmetom poistenia sú takmer výlučne len **čisté riziká, nesystematické riziká a objektívne riziká**. Navyše aj tieto riziká musia spĺňať ďalšie predpoklady. Napríklad čisté riziko poisťovňa akceptuje len vtedy, keď je k dispozícii štatisticky významný historický súbor relevantných údajov, keď je riziko primerane veľké a keď ho poisťovňa môže akceptovať vzhľadom na dostatočne veľký poistný kmeň.

Poistný kmeň je súbor poistných zmlúv uzatvorených poisťovňou, ako aj súbor záväzkov a pohľadávok, ktoré sa na tieto zmluvy vzťahujú. Poisťovne minimalizujú objektívne riziká tým, že poisťujú dostatočne veľký počet klientov a využívajú platnosť zákona o veľkých číslach. Tento zákon mení náhodnosť na štatistickú zákonitosť. Platí, že

početnosť výskytu určitej udalosti sa približuje pravdepodobnosti jej výskytu s rastom počtu udalostí.

Poistenie rizika je v konečnom dôsledku výsledkom dohody poisťovne a potenciálneho klienta. Na základe týchto podmienok je **poistné riziko** definované ako možnosť vzniku náhodnej udalosti, s ktorou je spojená povinnosť poisťovne poskytnúť poistné plnenie klientovi vo výške, ktorá bola vopred dohodnutá v poistnej zmluve.

Riziká, ktoré spôsobujú finančné straty, je možné rozdeliť podľa rôznych kritérií do rôznych skupín, napríklad:²

- a. podľa merateľnosti rizika:
 - subjektívne,
 - objektívne
- b. podľa príčin rizika:
 - systematické,
 - nesystematické
- c. podľa výsledku pôsobenia rizika:
 - čisté,
 - špekulatívne
- d. podľa ovplyvniteľnosti rizika:
 - ovplyvniteľné,
 - neovplyvniteľné
- e. podľa faktorov vyvolávajúcich riziká:
 - riziká prírodné,
 - riziká ovplyvňované ľudským faktorom,
 - riziká technické

Subjektívne riziko sa nedá kvantifikovať, pretože je výsledkom psychologických faktorov. Ide o ocenenie daného rizika so subjektívneho pohľadu, v závislosti od skúseností a postojov jednotlivcov alebo skupiny, bez ohľadu na objektívnu hodnotu rizika.

Objektívne riziko je charakterizované ako možnosť vzniku udalosti s výsledkom, ktorý je kvantifikovateľný. Kvantifikácia sa týka tak miery pravdepodobnosti výskytu straty, ako aj výšky tejto straty. Predpokladom pre kvantifikáciu je použitie štatistických metód pri analýze štatisticky významných súborov o relevantných udalostiach.

² Majtánová, A. a kol : Poisťovníctvo. Bratislava, EKONÓM, 2005, str. 56

Systematické riziká vyplývajú z pôsobenia externých faktorov, ako sú napr. globálne ekonomické a sociálne vplyvy. Takéto riziká rovnakým spôsobom ovplyvňujú všetky fyzické i právnické osoby.

Nesystematické riziká vyplývajú z udalostí, ktoré sú špecifické len pre danú skupinu nositeľov rizika. Napríklad konkurencia na danom trhu, technologické inovácie, inovácie výrobkov a pod.

Za čisté riziko je označované také riziko, ktoré môže priniesť výlučne len stratu. Takéto riziko nevytvára možnosť dosiahnutia zisku. Sú to napríklad riziká živelné, riziko krádeže, úrazu, úmrtie a pod.

Špekulatívne riziká môžu priniesť stratu, ale môžu priniesť aj zisk. Takýmto rizikom je napríklad riziko podnikania.

Ovplyvniteľné riziká sú tie riziká, ktoré je možné presne určiť a následne aktívne kontrolovať.

Neovplyvniteľné riziká je ťažko predvídať a nie je ich možné ani ovplyvniť. Do tejto skupiny sa zaraďujú napríklad živelné riziká.

Nie všetky riziká sa môžu stať predmetom poistenia. Vždy budú existovať riziká, ktoré s veľkou pravdepodobnosťou nebude možné nikdy poistiť, napríklad škody spôsobené v dôsledku vojnových udalostí, politických nepokojov, štrajkov, teroristických akcií, globálnych ohrození a pod. Ďalšie riziká sú nepoistiteľnými napríklad z hľadiska nedostatočného splňania kritérií náhodilosti alebo z hľadiska neakceptovania vysokej výšky poistného z dôvodu relatívne vysokého rizika. Všeobecne teda platí, že poistiteľnými rizikami sú predovšetkým **čisté riziká**.

1. 1. 1 Metodika riadenia rizika (risk management)

Vedná disciplína risk management vychádza z rizikovej teórie a s pojmom poistenie je spojená prostredníctvom jednotlivých fáz procesu riadenia rizika. Treba si však uvedomiť, že proces risk management je v týchto súvislostiach chápaný ako nástroj systematického využívania technických a inžinierskych vedomostí a dostupného know-how za účelom optimálnej ochrany životov a majetku.

V rámci snahy o komplexné riešenie neistôt ohrozujúcich ekonomickú činnosť sú predmetom skúmania vedného odboru risk management všetky tieto riziká:³

³ Majtánová, A., Daňhel, J., Ducháčková, E., Kafková, E.: Pojišťovnictví – teorie a prax..Praha EKOPRESS, s r o, .2006 str. 11

- fyzických strát alebo poškodenia majetku a škôd na zdraví,
- zodpovednosti za škody
- prerušenie ekonomickej (výrobnej) činnosti,
- chýb v riadení (napr. nesprávne plánovanie),
- nedbanlivosti (napr. nesprávne zabalenie výrobku)
- technologické,
- politické,
- sociálne,
- vyplývajúce z prírodného prostredia (napr. klimatické podmienky, miera vyčerpania prírodných zdrojov, atď.)

Komerčné poistenie má okrem poisťovania rizík pre fyzické osoby osobitný význam pre zabezpečenie ekonomickej stability právnických osôb. Preto spôsob aplikovania metodiky riadenia rizika je ďalej uvedený na príklade podnikateľského subjektu z pohľadu pracovnej náplne pracovníka, zodpovedného za riadenie rizika (risk management), resp. tímu pracovníkov (manažérov rizika)⁴.

Aktívny manažment rizika v podniku, ktorého cieľom je znižovanie rizika a jeho dôsledkov na ekonomickú stabilitu podniku, sa zameriava najmä na nasledovné alternatívy, resp. ich kombinácie⁵:

- ako sa vyhnúť riziku,
- ako riziko znížiť,
- ktoré riziko preniesť na poisťovňu.

Vyhýbať sa riziku často znamená vzdať sa určitých cieľov. Napríklad ak sa podnik rozhodne, že nebude vyrábať inovované výrobky, vyhne sa riziku nedostatočného odbytu týchto výrobkov. Rozhodnutím, že podnik v budúcnosti nebude vyrábať výrobky napríklad z ľahko horľavého materiálu, ale len z nehorľavého, vedenie podniku znižuje riziko požiaru. V tomto prípade sa opatrenie *vyhýbania sa riziku* stalo súčasťou podnikovej stratégie. Vyhýbanie sa riziku v konečnom dôsledku znamená, že jedno riziko sa vymení za iné riziko. Ak by sa v podniku nevyrábali inovované výrobky, pravdepodobne by sa podnik venoval inej činnosti, napríklad investíciám do cenných papierov. Táto činnosť však so sebou prináša iné riziká, napríklad riziko poklesu hodnoty cenných papierov v závislosti od vývoja cien na finančných trhoch.

⁴ Gordon, C.A. – Dickson, M.Litt.: Introduction to insurance, Cambridge, 1984

⁵ Gassner-Möstl, E.–Uiterwiek, E. – Jirsa, V. – Oppl, Ch.: Versicherungs-Wesen, Spezielle Betriebswirtschaftslehre Geld-, Kredit- und Versicherungswesen 2, 2. Aufgabe, Wien 1993

Znižovanie rizika je možné zabezpečiť dôkladnou *prevenciou*. Preventívnymi opatreniami je napríklad používanie technických prostriedkov (hasiace prístroje, požiarne hlásiče a pod.), realizovanie organizačných opatrení (normy, smernice, školenia, atď.), ale aj o dôkladná analýza a príprava jednotlivých aktivít (napríklad podnik sa rozhodne pre zavedenie výroby inovovaných výrobkov až po dôkladnom prieskume jednotlivých segmentov trhu).

Prenos rizika je ďalšou alternatívou ako znížiť riziko a tým prípadné negatívne dôsledky. Podnik sa môže rozhodnúť, že namiesto celého rizika bude znášať len časť rizika a časť rizika preniesie na iný subjekt. Napríklad podnik bude vyrábať inovované výrobky, ale ich predaj bude zabezpečovať špecializovaná obchodná spoločnosť. Prenos celého rizika alebo jeho časti sa dosiahne aj vtedy, ak finančné straty v prípade výskytu poistnej udalosti prenesú na poisťovňu. Podmienky prenosu rizika musia byť presne a vopred špecifikované v dohodnutej poistnej zmluve.

Základom metodiky aktívneho riadenia rizika je systematický postup činností, ktoré obsahuje schéma č. 2.⁶

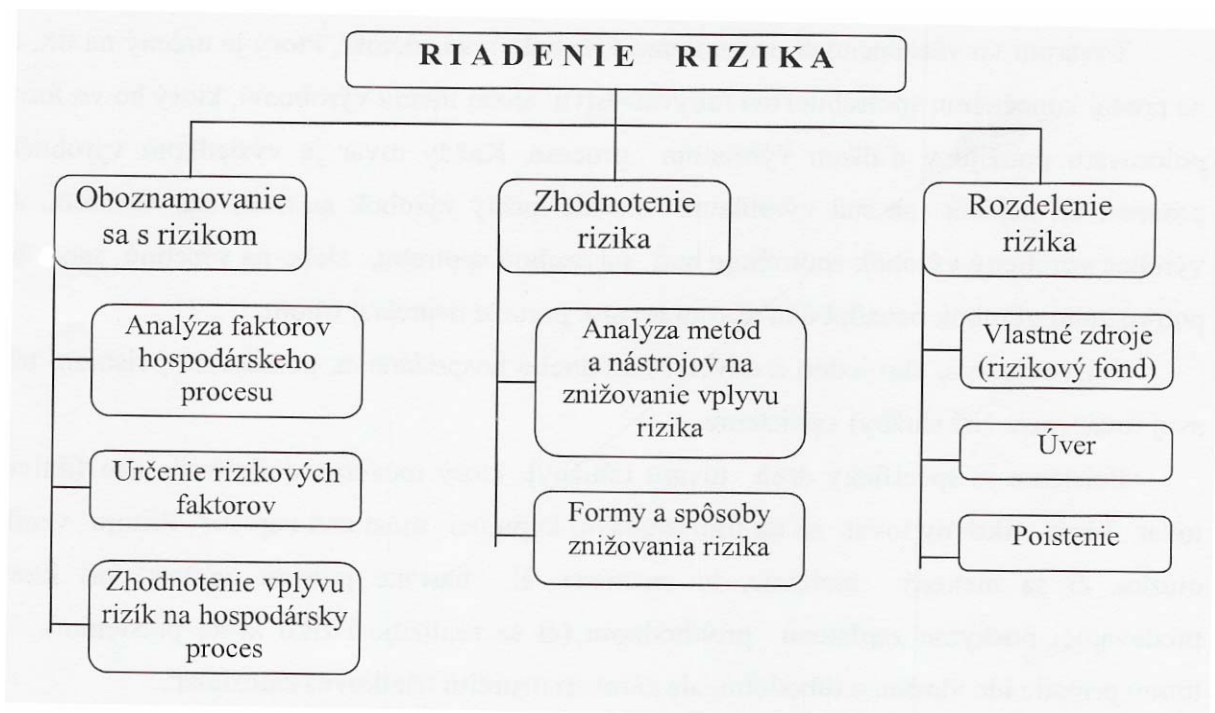

Schéma č. 2: Systém riadenia rizika v poisťovni

⁶ Majtánová, A. a kol : Poisťovníctvo. Bratislava, EKONÓM, 2005, str. 57

Oboznamovanie sa s rizikom

Všeobecne platí, že riziká, ktoré nie sú identifikované a analyzované, nie je možné riadiť. Preto analýza faktorov hospodárskeho procesu, určenie rizikových faktorov a zhodnotenie vplyvu rizík na hospodársky proces je dôležitá činnosť, ktorá má svoju postupnosť v závislosti od používaných techník identifikácie rizika.

V prvom kroku treba nájsť odpoveď na otázku, akým rizikám je podnik vystavený. Odpoveď nie je jednoduchá, pretože treba identifikovať nielen súčasné riziká, ale hlavne budúce riziká, ktoré môžu ohroziť hodnoty a majetok podniku, a tým aj realizáciu strategických zámerov podniku. Dôležité je, aby relevantné riziká boli preskúmané už v etape plánovania prevádzky podniku. Napr. pri výstavbe nového podniku treba analyzovať a navrhnúť riešenia napríklad pre riziko požiaru a ochranné opatrenia (hlásiče požiaru, ohňovzdorné dvere, a pod.) už v projektovej dokumentácii stavby.

Výsledkom *identifikácie rizík* je určenie rizikových oblastí v podniku, identifikovanie príčin a súvislostí rizík. Po stanovení systematickej štruktúry rizík nasleduje *analýza rizík*. Cieľom analýzy je *kvantifikácia* príčin, súvislostí a vzťahov medzi príčinami a ich dôsledkami s využitím matematicko-štatistických metód.

Zhodnotenie rizika

U identifikovaných rizík sa hodnotí:

- sila pôsobenia a predpokladaný rozsah škôd,
- frekvencia pôsobenia ako pravdepodobnosť výskytu danej rizikovej udalosti.

Rozdelenie rizika

V tomto kroku treba rozhodnúť, akými postupmi je možné čo najlepšie rozdeliť, kontrolovať a riadiť riziká, ktoré boli identifikované, a ktorých dopad a frekvencia boli zhodnotené v predchádzajúcich dvoch krokoch. Rozhodnutie o postupe a formách zabezpečenia sa voči rizikám má vždy priamy dopad aj na zvýšenie nákladov podniku.

1. 2 Teoretické vymedzenie kategórie poistenie

Vznik termínu "poistenie" a odvodených slov sa datuje do prvej polovice 18. stor. Je to odvodené slovo od starotalianskeho termínu "assicuranza". Poistenie i assekuracia sú v

slovenčine obsahovo zhodné so slovom istota, resp. zabezpečenie či bezpečnosť. Čiže už termín poistenie naznačuje základný všeobecný cieľ, sledovaný poistením z hľadiska tých, ktorí ho využívajú. Takto chápaný základný všeobecný cieľ poistenia možno charakterizovať ako snahu o odstránenie obáv a starostí, vyvolaných možnosťou výskytu náhodnej udalosti.

Teda pôvodnou, ale ešte aj dnes základnou úlohou poistenia je nahrádzať škody a kryť zvýšené potreby, a tak sa sprostredkovanie zúčastňovať na odstraňovaní škôd, ktoré boli spôsobené náhodnými udalosťami.

Existuje veľa **definícií poistenia**. V niektorých prevažuje teoretický prístup, v iných praktický. **Praktické definovanie** poistenia sleduje najmä vymedzenie subjektov, predmetu a obsahu poistnej zmluvy - práva a povinnosti účastníkov poistných vzťahov.

Teoretické definície pojmu poistenia sú vždy ovplyvnené odborným zameraním ich autora.

V trhových ekonomikách bolo rozpracovaných viacero **poistných teórií**. V odbornej literatúre sa najčastejšie stretávame s nasledovnými:

- a) teória poistnej náhrady škody,
- b) teória poistnej potreby,
- c) podnikateľská teória poistenia,
- d) rizikové teórie poistenia.

Teória poistnej náhrady škody vychádza z toho, že zmyslom a účelom poistnej zmluvy je predovšetkým odvrátiť, resp. vyrovnať škodu poisteného. Tento názor sa najmarkantnejšie prezentuje v americkej, španielskej a francúzskej poistno-právnej literatúre.

Teória poistnej potreby pripisuje poisteniu funkciu krytia potreby, a to buď potreby konkrétnej (náhrada škody), alebo potreby abstraktnej (výplata peňažnej sumy). Zakladateľom tejto teórie bol nemecký poistný teoretik A. Manes a je teda logické, že sa uplatňuje vo veľkej miere v Nemecku.

Podnikateľská teória poistenia vychádza zo všeobecnej charakteristiky vzájomných plnení účastníkov poistenia, najmä však z obsahu poistného plnenia. Poistné plnenie táto teória však nechápe v rovine právnej povinnosti poisťovateľa, ale ako základný prvok charakterizujúci jeho postavenie vo vzťahu k poistenému. Táto teória zdôrazňuje osobitné postavenie poisťovateľa ako kapitálovej spoločnosti alebo vzájomnej poisťovne, čo má osobitný význam z hľadiska dozoru nad poisťovňami. Z tohto dôvodu môžu poistenie vykonávať len poisťovne, ktoré sú z organizačného hľadiska vhodné na dlhodobé sústreďovanie poistného do rezervného fondu pre prípad vzniku majetkovej potreby jednotlivých členov rizikového spoločenstva.

S rizikovou teóriou poistenia sa stretávame najmä vo francúzskej a anglosaskej poistnej vede. Poistenie sa tu prezentuje ako ochrana pred konkrétnym rizikom.

V rámci rizikových teórií poistenia má významné miesto teória rizikového spoločenstva, ktorá definuje poistenie ako spoločenstvo osôb ohrozených rizikom rovnakého druhu, teda rizikové spoločenstvo so samostatnými právnymi nárokmi na krytie svojich poistných potrieb. V súvislosti s teóriou rizikového spoločenstva badať snahu niektorých teoretikov spojiť túto teóriu s teóriou poistnej potreby. Teória rizikového spoločenstva sa okrem toho niekedy spája s podnikateľskou teóriou poistenia, pretože poisťovacia spoločnosť zjednocuje veľký počet poistených. Z tohto hľadiska je teória rizikového spoločenstva východiskom technickej organizácie poisťovacej činnosti, v dôsledku čoho táto teória stráca rizikový charakter.

Na základe uvedeného možno **všeobecne pojem poistenie** vymedziť takto:

Poistenie je vlastne taký **vzťah** medzi dvoma zmluvnými stranami, pri ktorom *jedna* zmluvná strana, tá ktorá poisťuje za to, že dostáva poistné, je ochotná odškodniť *druhú* zmluvnú stranu (poisteného) v prípade vzniknutej poistnej udalosti (strata, škoda, dožitie sa veku) súlade s dohodnutými podmienkami.

1. 2. 1 Základné kategórie poistenia

Pre poistný vzťah je veľmi dôležité vymedziť základné kategórie poistenia. Predovšetkým je potrebné definovať tieto základné kategórie:

- poistné,
- extrapoistné,
- poistná suma,
- garantovaná poistná suma,
- poistná doba,
- doba platenia poistenia,
- poistné obdobie,
- poistná hodnota,
- poistná udalosť,
- likvidácia poistnej udalosti
- poistné plnenie,

- zaistenie

Poistné predstavuje cenu za poskytovanú poistnú ochranu, ktorú musí poistník zaplatiť ako protihodnotu za finančné krytie rizika.

Kvantifikácia poistného by mala vychádzať z veľkosti rizika, čiže finančného ohodnotenia straty v súvislosti s existenciou príslušného rizika a z nákladov poisťovne spojených so správou poistenia.

Výška poistného by mala zodpovedať nasledovným požiadavkám významným z hľadiska správy poistenia:⁷

- malo aby pokryť budúce náklady na poistné plnenia v súvislosti s realizáciou príslušného rizika,
- malo by umožniť vytvoriť príslušné technické rezervy,
- malo by umožniť kryť prevádzkové a správne náklady poisťovne, spojené so správou daného poistného produktu,
- malo by umožniť vytvoriť primeranú výšku zisku poisťovne v rámci správy príslušného poistného produktu,
- malo by reagovať primeraným spôsobom na všeobecné ekonomické podmienky, najmä na situáciu v oblasti úrokovej miery, na infláciu,
- malo by reagovať na situáciu na poistnom trhu, teda na konkurenciu na trhu príslušného poistného produktu.

Poistné sa skladá z týchto základných zložiek:⁸

$$P = NP + SN + Z$$

kde P - poistné,

NP - netto poistné, ,

SN - vlastné náklady poisťovne,

Z - zisk poisťovne.

Uvedený kalkulačný vzorec pre stanovenie poistného je zovšeobecnený, avšak mení sa podľa povahy poistného produktu.

⁷ Ducháčková, E.: Principy pojištění a pojišťovnictví, Vydavatelství Ekopress, s r. o. Praha 2003, ISBN 80-86119-67-X, str. 51

⁸ Majtánová, A. a kol : Poist'ovnictvo. Bratislava, EKONÓM, 2005, str. 66

Netto poistné – predstavuje časť poistného, ktorá je v kalkulačnom vzorci určená na poistné plnenia. Inak povedané je to ekvivalent prevzatých záväzkov poisťovňou - cena rizika. Obsahuje aj výkyvovú prirážku pre vznik nadpriemerných škôd v budúcich obdobiach.

Brutto poistné - predstavuje poistné, ktoré má poistník platiť ako cenu za poskytovanú poisťovaciu službu.

V súvislosti so stanovením výšky poisteného je veľmi dôležitá taxácia. **Taxácia** predstavuje činnosti, ktoré súvisia s oceňovaním a kontrolou rizika v podobe stanovenia poistného. V súčasnosti ide hlavne o súbor pracovných postupov, ktorými sa uskutočňuje odborná kontrola uzatvorenej poistnej zmluvy a konečné rozhodnutie o jej prijatí do poistenia.

Poistné pre jednotlivé poistné produkty môže byť platené

- jednorázovo
- bežne.

Jednorazové poistné sa platí celé naraz pri vzniku poistenia na celú poistnú dobu.

Bežné poistné sa platí v pravidelne sa opakujúcich platbách, ktoré sú dohodnuté v poistnej zmluve (mesačne, štvrťročné, polročne, ročne).

Poistná suma predstavuje maximálne plnenie poisťovne, ktoré poisťovňa vypláti klientovi pri vzniku poistnej udalosti

V životnom poistení poistná suma je suma, na ktorej sa poistník dohodne s poisťovňou. V neživotnom poistení je poistná suma objektívne stanovená v závislosti od hodnoty poistenej veci, resp. výšky zodpovednosti poistníka.

V osobitných prípadoch sa môže poistná suma zvyšovať na základe poistných podmienok dohodnutých v poistnej zmluve. Ide najmä o zvyšovanie spôsobené rastom inflácie alebo v dôsledku podielu na prebytkoch z poistenia alebo na ziskoch poisťovne.

Extrapoistné (mimoriadne poistné)⁹ je poistné, ktoré umožňuje poisťovateľ platiť poistníkovi mimo úhrady bežného alebo jednorazového poistného. Je to časť poistného, ktorú si volí poistník sám nad poistné vypočítané podľa sadzobníka, a ktorá slúži na zvýšenie hodnoty osobného konta. Zaplatením mimoriadneho poistného nedochádza k zmene poistných súm hlavného poistenia ani pripoistení.

Poistná doba je doba, na ktorú poistník dojedná poistnú zmluvu. Táto poistná doba môže byť napr. 3 týždne, 10, 15, 25 rokov a pod..

Poistné zmluvy v neživotnom poistení sa spravidla uzatvárajú na dobu neurčitú s ročnými poistnými obdobiami. Poistné zmluvy v životnom poistení sa uzatvárajú na konkrétny počet rokov, nakoľko sadzby pre ocenenie rizík sú odvodené práve od dĺžky poistnej doby.

⁹ Majtánová, A., Krátka, Z., Littvová, Z.: Poisťovníctvo – praktikum Bratislava, EKONÓM, 2006, str. 18

Doba platenia poistenia – doba, počas ktorej je poistník povinný platiť poistné. Môže byť zhodná s dobou poistenia, ale môže byť aj kratšia (napr. v životných zmluvách uzatvorených v prospech detí, prestáva poistník platiť v 18. roku, ale poistenie platí až do sobáša alebo dožitia sa určitého roku veku, resp. štúdia).

Poistné obdobie - časť poistnej doby dohodnutá v poistnej zmluve alebo stanovená právnym predpisom, udávajúca čas, za ktorý sa uhrádza bežné poistné. Je to teda časový interval dohodnutý v poistnej zmluve na platenie bežného poistného, ktorý súvisí s frekvenciou platenia. Pri krátkodobých poisteniach sú poistné obdobie a poistná doba totožné.

Poistná hodnota - cena veci v deň uzatvorenia poistnej zmluvy.

Poistná udalosť - udalosť, pri ktorej je poisťovňa povinná uhradiť vzniknutú škodu, pričom riziko nastalo náhodne, je v poistnej zmluve bližšie určené a nie je z plnenia vylúčené. Škoda môže byť akákoľvek strata, škoda, ale aj dožitie sa určitého veku, úmrtie počas poistnej doby.

Likvidácia poistnej udalosti – súhrn činností spojených s vybavovaním poistnej udalosti.

Poistné plnenie – predstavuje odškodnenie, ktoré uhradí poisťovňa v prípade vzniku poistnej udalosti. Výška poistného plnenia sa určuje podľa likvidačných zásad poisťovne pre jednotlivé typy poistných udalostí a platných právnych a cenových predpisov.

Zaistenie – zjednodušené znamená poistenie poistenia. Podstata zaistenia je v rozložení rizika medzi poisťovateľa jedného alebo viacerých zaistovateľov.

Pri poistení sa uplatňujú **d'alšie špecifické kategórie**, ide najmä o tieto kategórie:

Podpoistenie – poistná suma je nižšia ako poistná hodnota. Teda základ pre výpočet poistného a stanovenie výšky poistného je nižší ako je objektívne ocenenie rizika. V prípade poistnej udalosti poskytuje poisťovňa poistné plnenie v pomere, v akom je skutočné platené poistné.

Nadpoistenie – poistná suma je vyššia ako poistná hodnota

Pripoistenie – znamená rozšírenie už dohodnutých rizík v poistnej zmluve o niektoré ďalšie riziká. Často sa realizuje v kombinovaných poisteniach. Pripoistenie sa uskutočňuje za dodatočný poplatok.

Spolupoistenie – pri väčšom riziku podiel niekoľkých poisťovní na dojednávaní určitého druhu poistenia.

Bonus – predstavuje vrátenie časti poistného klientovi za splnenie vopred dohodnutých podmienok. V poistní je to zľava na poistnom alebo zvýhodnené plnenie za priaznivý škodový priebeh za predchádzajúce obdobie.

Opakom bonusu je **malus** – teda prirážka k stanovenému poistnému v prípade porušenia stanovených podmienok. Najčastejšie ide o prirážku za nepriaznivý škodový priebeh v predchádzajúcom období.

V životnom poistení sa vyskytuje kategória **odbavné**. Predstavuje časť poistnej rezervy zo životného poistenia, ktorá sa vypláti poistenému v prípade, že dôjde k zrušeniu životného poistenia pred ukončením poistnej doby. Táto suma sa zvyčajne podľa podmienok poisťovne znižuje o nevyhnutné náklady za predčasné ukončenie platnosti poistnej zmluvy.

V neživotnom poistení sa používa kategória **nespotrebované poistné**. Ak klient zruší poistnú zmluvu, ktorá bola uzavretá na poistenie majetku pred ukončením poistného obdobia z dôvodu predaja, darovania a pod., predmet poistenia v rámci uzatvorenej zmluvy zanikne a klient má nárok na vrátenie alikvótnej výšky poistného. Táto výška nespotrebovaného poistného sa stanoví od dátumu zániku do konca poistného obdobia.

1. 2. 2 Účastníci poistného vzťahu

Účastníkmi poistného vzťahu môžu byť:

- poisťovateľ,
- poistník,
- poistený,
- poškodený,
- oprávnená osoba.

Najčastejších účastníkov poistného vzťahu obsahuje schéma č. 3.

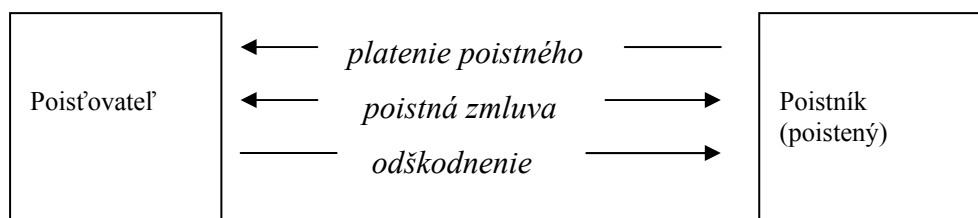

Schéma č. 3: Poistný vzťah medzi poisťovateľom a poistníkom

Poisťovateľ v našich podmienkach je poisťovňa, ktorá má licenciu na vykonávanie, dojednávanie poistenia a na jeho spravovanie. U nás túto licenciu udeľuje Národná banka Slovenska.

V prípade poistnej udalosti musí poisťovateľ poisteného odškodniť.

Poisťovateľ musí byť kedykoľvek schopný splniť všetky záväzky, ktoré mu vyplývajú z uzatvorených poistných zmlúv.

Naznačený vzťah predpokladá, že poisťník je zároveň aj poistený.

Poisťník je osoba (fyzická alebo právnická), ktorá s poisťovňou uzavrela poistnú zmluvu. Je povinná platiť poistné a jej práva sú stanovené v poistnej zmluve.

Poistený je osoba, ktorej na základe uzavretej poistnej zmluvy vzniká nárok na poistné plnenie v prípade poistnej udalosti. Pri odškodnení sa neberie ohľad na to, či poistenie dohodla poškodená osoba sama (poisťník) alebo ho uzavrela iná osoba.

V poistnom vzťahu **nemusí byť poisťník totožný z osobou, na ktorú je poistenie uzatvorené**, teda s poisteným.

V tomto prípade je poisťník osoba, ktorá uzatvorila poistnú zmluvu s poisťovňou:

- v prospech seba a inej osoby,
- v prospech inej osoby.

Vzťah, pri ktorom uzavrel poisťník poistnú zmluvu v prospech seba a inej osoby znázorňuje schéma č. 4.

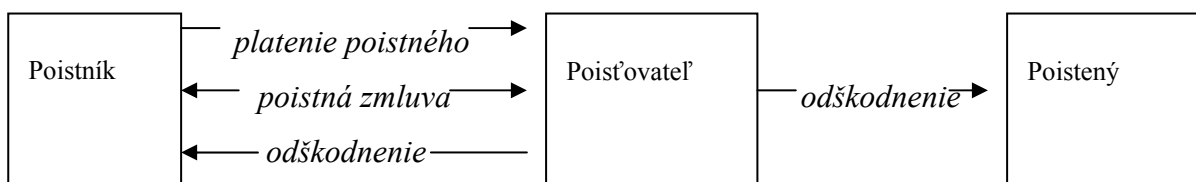

Schéma č. 4: Poistný vzťah medzi poisťníkom, poisťovateľom a poisteným

Poškodený je osoba, ktorej poistený spôsobil škodu. Ide o poistenie zodpovednosti za škodu, ktoré má uzatvorené poistený a pri výkone svojej činnosti spôsobí škodu tretej osobe. Tá sa v tomto prípade stáva účastníkom poistného vzťahu a vzniknutú škodu jej uhradza poisťovateľ.

Vzťah subjektov poistného vzťahu v poistení zodpovednosti za škody vyjadruje schéma č. 5.

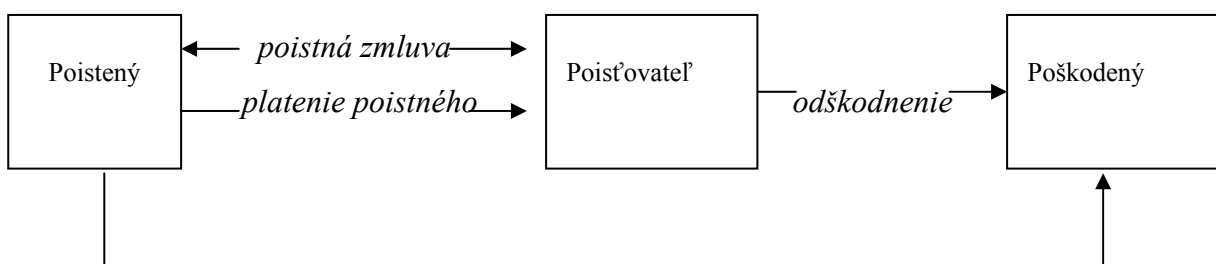

Schéma č. 5: Poistný vzťah pri poistení zodpovednosti za škodu

V poistnom vzťahu môže ešte vystupovať oprávnená osoba.

Oprávnená osoba je fyzická alebo právnická osoba, ktorej je v prípade poistnej udalosti vyplatené poistné plnenie.

Ak poistná zmluva neobsahuje oprávnené osoby, poistné plnenie sa vypláca podľa Občianskeho zákonníka:

1. manželka poisteného,
2. deti poisteného,
3. rodičia poisteného,
4. osoby, ktoré žijú s poisteným po dobu najmenej jedného roku pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti,
5. dediči poisteného.

V každom prípade však musí celkový súčet podielu poistného plnenia vyplatený všetkým oprávneným osobám tvoriť 100 %.

1. 2. 3 Funkcie poistenia

Poistenie ako samostatná ekonomicko-finančná kategória plní niekoľko funkcií.

Prikláňame sa k názoru, že za základné funkcie poistenia možno považovať:

- primárnu funkciu,
- akumuláčno-redistribučnú funkciu,
- kontrolnú funkciu,
- stimulačnú funkciu.

Primárna funkcia vlastne predstavuje transfér rizika na poisťovňu. Kľúčovou charakteristickou črtou poistenia je teda istým spôsobom prenos rizika.

Akumuláčno-redistribučná funkcia spočíva v peňažno-poisťovacích vzťahoch, na základe ktorých sa tvoria technické rezervy. Technické rezervy sa rozdeľujú pri vzniku poistnej udalosti. Prostredníctvom akumuláčno-redistribučnej sa zhromažďujú a opäť vracajú peňažné prostriedky do technickej rezervy. Jedna časť je ekvivalentom realizovaných

záväzkov poisťovne a predstavuje výplatu poistného plnenia alebo náhrady poisteným. Druhá časť, zvyčajne dočasne voľná, sa používa na podnikateľskú činnosť samotných komerčných poisťovní.

Akumulačná funkcia teda predstavuje etapu tvorby poistnej rezervy a *redistribučná funkcia* predstavuje výplatu peňažných prostriedkov poisteným.

Kontrolná funkcia pôsobí počas celého poistného vzťahu. V rámci tejto funkcie skúma poisťovňa rozsah poistnej udalosti, stanovuje výšku poistnej náhrady a hodnotí priebeh poistenia.

Stimulačná funkcia spočíva v motivácii poisteného chrániť svoje záujmy uzatvorením konkrétneho druhu poistenia.

1.2.4 Klasifikácia poistení

Produkty poisťovacej činnosti sa klasifikujú podľa rôznych kritérií. Základné kritéria klasifikácie poistenia obsahuje schéma č. 6.

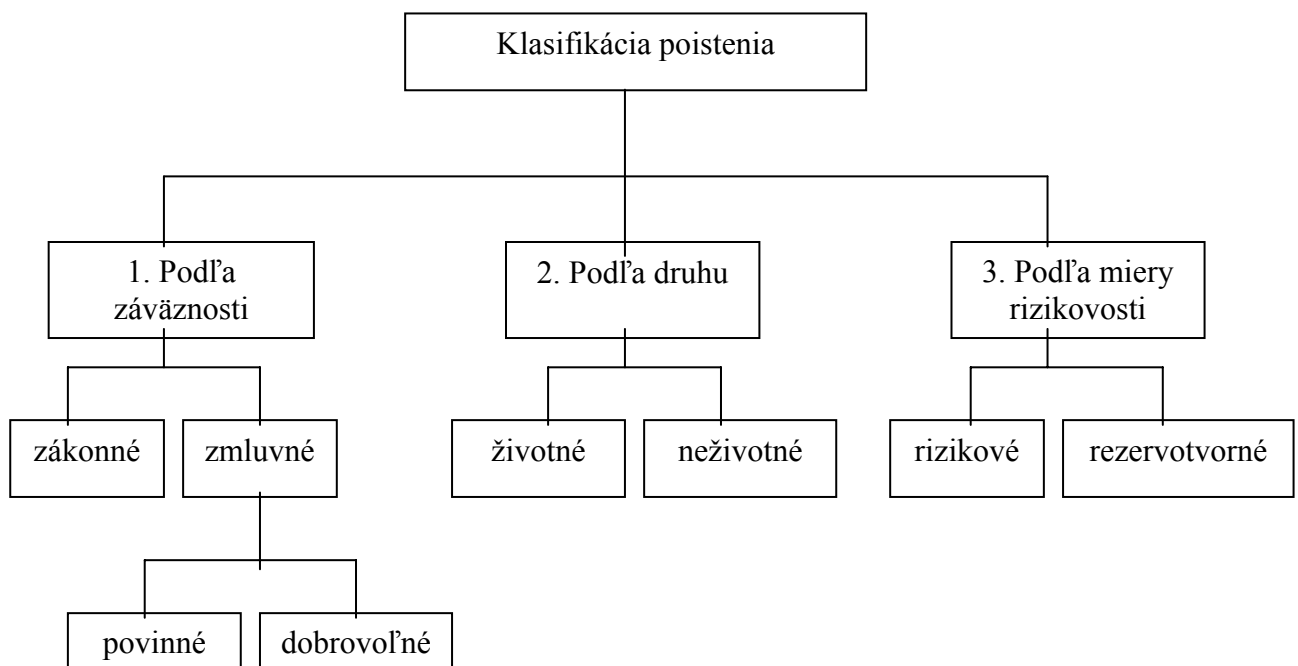

Schéma č. 6: Klasifikácia poistení

Členenie poistenia podľa záväznosti vzniku poistenia

Zákonné poistenie je také poistenie, kde zákon stanovuje povinnosť poistenia a stanovuje všetky podmienky poistenia. V tomto prípade sa neuzatvára poistná zmluva. V

našich podmienkach v súčasnosti v komerčnom poistení neexistuje zákonné poistenie. Uplatňuje sa len v sociálnom poistení.

Povinné zmluvné poistenie je také poistenie, kde zákon stanovuje povinnosť uzatvoriť poistenie, ale podmienky uzavretia musia byť konkretizované v poistnej zmluve. Toto poistenie sa vzťahuje na zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a za škodu spôsobenú pri výkone povolania. Povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone povolania sa na základe osobitných zákonov dotýka napr.:

- civilného leteckého prepravcu,
- poľovníkov,
- audítorov a asistentov audítorov,
- komerčných právnikov,
- daňových poradcov,
- stomatólogov,
- zverolekárov,
- notárov,
- zdravotníckych zariadení.

Zmluvné dobrovoľné poistenie závisí od samotného poistníka a poistovateľa. Na strane poistníka je dobrovoľný záujem o poistenie, na strane poistovateľa ide o to, či akceptuje požiadavky. Výsledkom je uzavretie poistnej zmluvy na základe dohodnutých podmienok.

Najčastejší problém pri zmluvnom poistení je napríklad takýto: Rozhodnutie o tom, či majiteľ staršieho motorového vozidla uzatvorí havarijné poistenie závisí od jeho vôle. Zároveň je v tomto prípade obmedzujúci faktor, či poisťovňa bude ochotná uzavrieť poistenie na staršie, opotrebované auto.

Členenie poistenia podľa druhu

Životné poistenie je poistenie, ktoré zahŕňa krytie rizík ohrozujúcich životy ľudí. V životnom poistení sú kryté dve základné riziká a to: riziko úmrtia a riziko dožitia

Poistné v životnom poistení ovplyvňujú mnohé faktory.

Faktory, ktoré v rozhodujúcej miere ovplyvňujú výšku poistného, predstavujú predovšetkým *ocenenia subjektívnej a objektívnej stránky rizika*, resp., tých črt, ktoré možno objektívne merať a kvantifikovať.

Subjektívna stránka rizika vyplýva z nebezpečenstiev, ktoré spočívajú v samotnej osobe poisteného. Pôsobí takou mierou pozitívne, alebo negatívne, akou sa poistená osoba stará, resp. nestará o zachovanie svojho zdravia a predĺženia života.

Subjektívna stránka rizika, ako je napr. starostlivosť o svoje zdravie, zdravie detí a pod., sa v poistnom priamo nevyjadruje.

Výšku poistného ovplyvňujú predovšetkým **objektívne činitele**.

Neživotné poistenie je poistenie, ktoré zahŕňa celú škálu rizík neživotného charakteru. V neživotnom poistení sú kryté riziká rôzneho charakteru:

- riziká ohrozujúce zdravie a životy osôb – úraz, choroba, invalidita a pod.
- riziká vyvolávajúce priame vecné škody - živelné riziká, krádež, vandalizmus, apod.
- riziká vyvolávajúce finančné straty – prerušenie prevádzky, úverové riziká, riziká finančných strát, zodpovednostné riziká a pod.

Neživotné poistenie v našej poistno-technickej praxi delí na dve veľké skupiny:

- poistenie majetku
- poistenie zodpovednosti za škodu

Poistenie majetku sa zameriava na škody, ktoré môžu vzniknúť na majetku fyzických alebo právnických osôb.

Tak ako pri poistení osôb, aj pri poistení majetku, je dôležitá otázka stanovenia ekvivalentnej výšky poistného, ktorá by zodpovedala prevzatému riziku. Hoci poisťovňa pozná rozsah prevzatých záväzkov, nevie však, aké budú je výdavky. Tie môže odhadnúť len na základe poznatkov získaných o minulom škodovom priebehu, predovšetkým o častosti výskytu škôd a o rozsahu škôd.

Skúmaním minulého škodového priebehu a kalkuláciou poistného sa zaoberá poistná matematika, ktorá pritom využíva aj poistnú štatistiku a počet pravdepodobnosti.

Poistenie zodpovednosti za škodu zahŕňa zodpovednosť za škody spôsobené na živote alebo zdraví tretej osoby alebo za škody vzniknuté na veci (majetkovej hodnote) patriacej tretej osobe.

Členenie poistenia podľa miery rizikovosti

Rizikové poistenie predstavujú poistenie s podmienenou návratnosťou finančných zdrojov. Znamená to, že existuje vysoká neurčitosť, či vôbec nastane poistná udalosť, koľkokrát a v akom rozsahu. Sem patria predovšetkým odvetvia neživotného poistenia.

Príklad:

Pri uzatvorení poistení domácnosti nie je jednoznačne isté, či nastane poistná udalosť, ktorá je obsahom poistnej zmluvy. To znamená, že napr. počas celej poistnej doby nemusí dôjsť napr. ku krádeži v poistenej domácnosti.

Pri uzatvorení poistení liečebných nákladov na dobu dovolenky - napr. 3 týždne - poistený nemusí vyhľadať lekársku pomoc. V tomto prípade poistenie po uplynutí poistnej doby zaniká a poisťovňa poistenému nevypláca žiadne poistné plnenie.

Rezervotvorné poistenie je také poistenie, pri ktorom je jednoznačne jasné, že k poistnej udalosti dôjde a poisťovňa bude musieť realizovať poistné plnenie.

Rezervotvorné poistenia predstavujú predovšetkým životné poistenia na dožitie a úmrtie. V týchto prípadoch je jasné, že k poistnej udalosti určite dôjde, a preto si poisťovňa musí vytvárať rezervy, aby mohla v prípade poistnej udalosti vyplatiť dojednanú poistnú sumu.

O tom, čo treba poistiť, resp. koho treba poistiť, pre aký prípad, rozhoduje objektívny poistný záujem spoločnosti, resp. subjektívny poistný záujem samého poisteného. V prípadoch, v ktorých má spoločnosť eminentný záujem na tom, aby určitá riziková činnosť bola poistená, hovoríme o objektívnom poistnom záujme, ktorý sa realizuje predovšetkým prostredníctvom povinného zmluvného poistenia. Ak pri poistení prevláda predovšetkým individuálny poistný záujem občana na poistení určitého rizika, realizuje sa poistenie predovšetkým prostredníctvom dobrovoľného zmluvného poistenia.

1. 2. 5 Princípy poistných vzťahov

Poistné vzťahy sú charakteristické týmito **princípami**:

- solidárnosťou,
- podmienenou návratnosťou,
- neekvivalentnosťou.

Solidárnosť znamená, že poistení spoločne vytvárajú platením poistného - poistné rezervy.

Poistné rezervy sú vytvorené peňažné prostriedky, ktoré sú určené na krytie náhrady v prípade realizácie rizika len u tých poistených, u ktorých nastala poistná udalosť.

Osobitosť poisťných vzťahov je v ich **podmienej návratnosti**. Znamená to, že poisťný vzťah smerom od poisťovne k poistenému sa realizuje len na základe splnenia určitej podmienky. Tou podmienkou je vznik poisťnej udalosti. Ak sa táto podmienka nesplní, nerealizuje sa ani peňažný vzťah. Táto podmienka - teda vznik poisťnej udalosti sa môže u jedného poisteného vyskytnúť i viackrát, jej vznik nie je obmedzený častotou výskytu.

Podmienej návratnosť vložených prostriedkov teda znamená, že poisťná náhrada sa poskytne poistenému len v tom prípade, ak nastane poisťná udalosť, ktorá bola vopred dohodnutá v poisťnej zmluve a v poisťných podmienkach.

Neekvivalentnosť znamená, že poisťné náhrady nezávisia od výšky zaplateného poisťného. Poisťné náhrady môžu byť vyššie alebo nižšie ako je poisťné, ktoré bolo doteraz zaplatené.

1. 3 Technické rezervy poisťovne

Technické rezervy poisťovne sú špecifické ekonomické kategórie a poisťovne ich musia tvoriť v súlade so zákonom o poisťovníctve. Predstavujú cudzí zdroj krytia záväzkov, ktoré vznikli z poisťovacej alebo zaisťovacej činnosti v sledovanom období, ale z rôznych dôvodov nemohli byť realizované. Tvoria sa na ťarchu nákladov, a to znamená, že podstatnou mierou ovplyvňujú výsledok hospodárenia poisťovne.

Technické rezervy sa používajú na úhradu záväzkov poisťovne voči poisteným, ak nie sú uspokojené zo zaistenia.

Poisťovňa na vykonávanie poisťovacej činnosti musí vytvárať v súlade s vymedzeným predmetom podnikania tieto **technické rezervy**:

- technickú rezervu na poisťné budúcich období,
- technickú rezervu na poisťné plnenie,
- technickú rezervu na poisťné prémie a zľavy,
- technickú rezervu na životné poistenie,
- technickú rezervu na krytie rizika z investovania finančných prostriedkov v mene poistených, atď.
- iné technické rezervy.

Technické rezervy sa tvoria samostatne pre životné poistenie a samostatne pre neživotné poistenie.

V prípade, že poisťovňa tieto technické rezervy nebude bezprostredne potrebovať pre plnenie svojich záväzkov, využíva ich na investičnom poisťnom trhu. Pri ich umiestnení poisťovňa musí dodržiavať tieto zásady:

- zásadu bezpečnosti,
- zásadu rentability,
- zásadu likvidity,
- zásadu diverzifikácie.

1.4 Zaistenie

Významnou súčasťou poistenia je špecializovaná činnosť, tzv. zaistenie. Zaistenie je systém ekonomických vzťahov, v ktorých poisťovateľ, ktorý preberá poistené riziká, časť z nich odovzdáva podľa dohodnutých podmienok zaistovateľovi. Poisťovateľ prenáša na zaistovateľa tú časť rizík, ktoré presahujú jeho finančné schopnosti, a ktoré by narušili rovnováhu jeho poistného kmeňa. Preberanie rizika do zaistenia znázorňuje schéma č.7.

Zaistenie

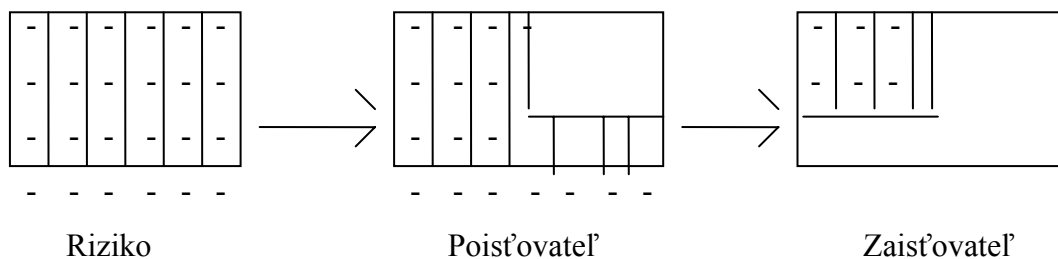

Schéma č. 7: Presun rizika na zaistovateľa

Zaistenie sa najjednoduchšie charakterizuje ako poistenie poistenia. Pre zaistenie sú charakteristické nasledovné základné kategórie:

Vlastný vrub je maximálna suma, ktorú je poisťovacia spoločnosť pripravená zaplatiť za škody, vzťahujúce sa na poistnú zmluvu, riziko alebo skupinu rizík. Vlastný vrub môže byť daný buď ako percentuálna sadzba, alebo čiastka poistnej sumy podľa rizika, príp. čiastka škody. Čiastka vlastného vrubu podľa rizika alebo podľa škody musí byť známa už v čase prevzatia rizika, t.j. skôr ako poisťovňa uzatvorí s poisteným poistnú zmluvu.

Cesia je časť poistenia, ktorú poisťovateľ odovzdáva do zaistenia. Poisťovateľ v zaistnom vzťahu sa nazýva **cedent** a zaistovňa **cesionár**.

Ďalšie dôležité kategórie v zaistení sú:

Kvóta - podiel vyjadrený v percentách, ktorým sa podieľa zaistovňa na každom priamom poistení určitého druhu alebo typu.

Maximálne straty (Estimated Maximum Loss- EML) - používajú sa najmä pri poistení proti ohňu, výbuchu a materiálnych škodách. Určujú sa peňažné straty, ktoré môže utrpieť poistenec pri jednom riziku, ako výsledok jedného požiaru alebo explózie, ktoré zobrať do úvahy agent uzatvárajúci zmluvu, aby bola v rámci pravdepodobnosti.

Provízia zo zaistenia (commission) - odmena za dojednanie alebo sprostredkovanie zaistenia. Zaisťovateľ ju poskytuje tomu, kto mu odovzdal zaistenie (vo väčšine je to poisťovateľ, avšak pri retrocesii to môže byť i zaisťovateľ).

Retrocesia (retrocession) - opakované zaistenie (prvý zaisťovateľ sa rozhodne v záujme ochrany a stability svojho zaistného kmeňa odovzdať určitú časť ďalšiemu zaisťovateľovi, ktorý je vo vzťahu k prvopoisťovateľovi už druhý). V súčasnosti je to relatívne častá forma zaistenia, význam ktorej narastá úmerne narastaniu rizík v zložitých ekonomicko-sociálnych podmienkach.

Zaistné - odmena - cena zaistenia, ktorú platí poisťovateľ zaisťovateľovi za prevzatú časť rizika. Zo zaistného hradí zaisťovateľ poisťovateľovi províziu zo zaistenia ako odmenu za spravovanie poistenia.

Zaisťovňa - špecializovaný podnik (podnikateľský subjekt), ktorý sa zaoberá zaisťovaním. Pre potreby krytia svojich záväzkov si vytvára osobitné rezervy. Zaisťovňa sa zaoberá oceňovaním rizík, posudzovaním poisťných podmienok a sadzieb tých poisťných produktov, ktoré vstupujú do zaistenia. V prípade potreby môže zaisťovateľ žiadať modifikáciu poisťných sadzieb.

Zaistenie sa realizuje vždy na základe **zaisťovacej zmluvy**.

1. 4. 1 Členenia zaistenia

Základné členenie zaistenia je na:

- aktívne zaistenie
- pasívne zaistenie.

Aktívne zaistenie, čiže prevzaté zaistenie znamená, že prichádza k prijímaniu rizika do zaistenia.

Pasívne zaistenie – odovzdané – znamená, že sa riziko odovzdáva do zaistenia.

Ďalšie členenie je na

- jednostranné zaistenie
- recipročné zaistenie.

Na základe vzťahov medzi poisťovateľom a zaisťovateľom a podľa účasti poisťovateľa a zaisťovateľa na krytí rizík sa uplatňujú rôzne typy a formy zaistenia, ktoré vyjadruje nasledujúca schéma.

